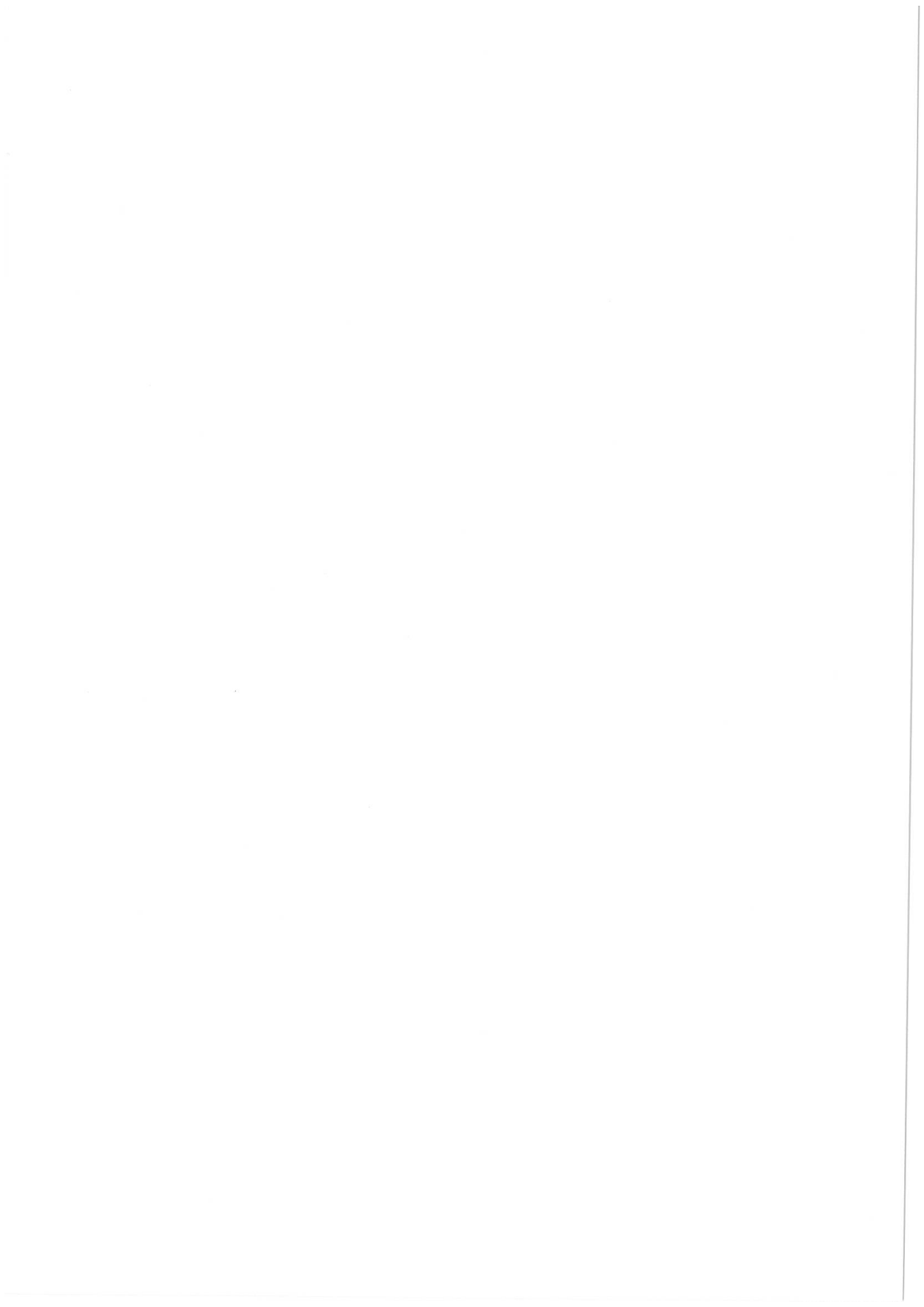

TREBALL DE RECERCA

Art i Guerra

PAULA SÁNCHEZ PÍO
2n C Batxillerat
Tutor: JAUME GENÍS
Freta – Mataró, gener 2016

Aclariments

La part teòrica i la part pràctica estan ambdues incloses en aquest document. La part teòrica fa referència a la part històrica del moment artístic, mentre que la part pràctica fa referència a la descripció i comentari de les obres d'art.

El treball complementari està basat en una enquesta per obtenir informació sobre el coneixement tant artístic com històric dels enquestats i sobre la importància visual que ens pot oferir una pintura.

Agraïments

Sobretot vull agrair al meu tutor, en Jaume Genís, i als meus pares, per haver-me ajudat i guiat per poder dur a terme el treball de recerca

*"La pintura no ha sido hecha para decorar los departamentos.
Es un instrumento de guerra ofensiva y defensiva contra el enemigo"*

Pablo Picasso

PRESENTACIÓ

Fer un treball de recerca suposa feina i moltes hores de dedicació. És per això, que havia d'escollir un tema que fos interessant i que per moltes hores que hi dediqués, no em cansés. Volia que aquest treball m'aportés nous coneixements, m'enriquís personalment i que pogués trobar solucions als problemes que es poden presentar mentre anés fent el treball.

Dels temes proposats per fer els treballs de recerca, vaig escollir el que vaig trobar més interessant i reunia les condicions anteriorment exposades. Per aquests motius vaig decidir fer el treball sobre el fil que lliga l'art amb la guerra. He hagut de cercar molta informació, seleccionar-la i donar-li forma. La informació que anava recollint m'anava motivant per continuar fent el treball, fet que ha estat imprescindible per finalitzar el meu treball de recerca i veure que l'esforç que li he dedicat s'ho mereix.

Finalment en aquesta recerca he pogut trobar suficient informació per donar suport a la meua teoria; que la guerra ha estat sempre present a l'art.

-

Hacer un trabajo de investigación supone esfuerzo y muchas horas de dedicación. Por ese motivo, tenía que escoger un tema que fuera interesante y que por muchas horas que dedicase, no me cansara. Quería que este trabajo me aportara nuevos conocimientos, me enriqueciera personalmente y que pudiera encontrar soluciones a los problemas que se pudieran presentar mientras hacia el trabajo.

De los temas propuestos para hacer el trabajo, escogí el que era más interesante para mí y que además reuniera las condiciones anteriormente expuestas. Por estas razones, decidí hacer un trabajo sobre el hilo que enlaza el arte con la guerra. Recopilé mucha información, la seleccioné y le di forma. La información que iba seleccionando me iba motivando para continuar haciendo el trabajo, condición que ha sido imprescindible para poder finalizar mi trabajo y comprobar que el esfuerzo ha merecido la pena.

En esta investigación he encontrado suficiente información para dar soporte a mi teoría; la guerra ha estado siempre presente en el arte.

-

Dedicating yourself to a research project involves many hours of hard work. It's for this reason that I chose a theme which was very interesting to me. I worked for a long time but I didn't get tired of it at all I wanted this project to provide new insights, to enrich me personally and to be able to solutions to problems that could occur when working on the project.

Of the issues proposed to do the project I chose the one that was most interesting to me and also meeting the above conditions. For these reasons, I decided to work on the link between Art and War. I had to collect a lot of information, select what I interested me the most, and give it shape. Selecting the information that was going to motivate me to continue doing the work that has been indispensable condition to finish my work and check that the effort was worthwhile.

I've been working on this investigations and I have found information enough to support my theory: war has always been on the main reasons for Art.

ÍNDEX

ÍNDEX	pàg.1
1. INTRODUCCIÓ	pàg. 2 - 3
2. PRIMER MOMENT	pàg. 4 -19
2.1 L'Antic Egipte	
2.2 La Mesopotàmia	
2.3 L'Art romà	
2.4 L'Edat Mitjana i Renaixement	
3. SEGON MOMENT	pàg. 20-23
3.1 L'Edat Moderna - Velázquez	
4. TERCER MOMENT	pàg. 24-34
4.1 El Neoclassicisme - Goya	
5. QUART MOMENT	pàg.35-38
5.1 El Romanticisme - Delacroix	
6. CINQUÈ MOMENT	pàg. 39-62
6.1 La primera guerra mundial	
6.2 Otto Dix	
7. CONCLUSIÓ	pàg. 63
8. OPINIÓ PERSONAL	pàg. 64
9. BIBLIOGRAFIA	pàg. 65-66
Treball complementari.....	pàg. 67-108
Enquesta	

1.INTRODUCCIÓ

El meu treball de recerca es titula "Art i Guerra", amb ell pretenc demostrar la importància que ha tingut i té la guerra sobre l'art.

Bàsicament, el tema de l'art i de la guerra mostra unes relacions constants on apareixen els vencedors i els vençuts, els trofeus dels vencedors i altres elements tradicionals, però també, més recentment, les manifestacions en contra de la guerra, els sentiments negatius dels artistes... Estudiant-los, he intentat arribar a una sèrie de conclusions que determinin si hi ha una certa relació entre les pintures d'unes guerres i les pintures d'unes altres.

Inicialment, no era exactament el que volia fer; volia tractar el tema de la guerra des del punt de vista dels infants, però fer-ho resultava difícil i no estava del tot segura d'obtenir uns bons resultats.

Per això, el meu tutor, em va proposar canviar alguns dels aspectes del meu treball que em van semblar interessants.

En conseqüència, el que he fet fonamentalment ha estat: una recerca d'informació imprescindible per la bona elaboració del treball; fent un recull d'obres d'art bèl·lic. Després les he analitzat, una per una, per tal d'establir algun tipus de relació.

La major part de la informació l'he obtingut de pàgines web, de llibres, o bé me l'ha proporcionat el meu tutor, en Jaume Genís.

Els objectius bàsics que pretenc assolir són:

- Conèixer la relació que hi ha entre l'art i la guerra.
- Ressaltar les obres més importants i analitzar-les amb detall.
- Estudiar els diferents temes que tracten les diferents guerres que he escollit.
- Comparar les similituds i diferències entre els temes de les guerres.

Personalment, el tema de l'art m'agrada bastant i per aquest motiu, em va semblar molt interessant fer aquest treball. A més, crec que poca gent és conscient que part de l'art té el seu origen a la guerra.

És molt emocionant observar com en una pintura, escultura, narració o qualsevol obra d'art, es poden expressar tot un conjunt de sentiments, d'emocions, però sobretot és com ens transmet una història. Amb aquesta recerca el que vull sobretot és donar a conèixer la història que cada obra d'art amaga.

Bé, tot seguit us mostraré tot allò que he après i que he anat treballant amb il·lusió per mostrar-vos la relació i la importància, que han tingut i tenen, l'art i la guerra al llarg de la història.

PRIMER MOMENT

2.1 L'Antic Egipte

La Paleta de Narmer

Els murs del temple de Ramses III Madinat Habu

2.2 La Mesopotàmia

L'Estela de Naran-Sin

2.3 L'Art Romà

L'Arc de Titus

2.4 L'Edat Mitjana i el Renaixement

La Batalla de San Romano

Des de l'Antic Egipte i fins el Renaixement trobem una sèrie de motius comuns en les obres d'art:

- *Ressalten les figures guanyadores*
- *Mostren morts i presoners enemics*
- *Mostren el botí de guerra*

També cal destacar que hi ha una visió positiva de la guerra

2.1 L'ANTIC EGIPTE

L'art de l'antic Egipte és el conjunt d'obres d'estil i simbolisme de gran homogeneïtat realitzades a l'Egipte antic. Es considera que aquest estil queda assentat a partir del 3200 a C.

Les obres artístiques seguien estrictes cànons, cosa que permeté que durant més de tres mil anys l'art egipci patís escasses variacions. Amb aquestes convencions es pretenia transmetre la idea d'atemporalitat en la civilització egípcia.

L'art egipci està constituït d'objectes produïts pel seu valor funcional. L'arquitectura, l'escultura o la pintura de l'antic Egipte són mostres d'un art que bàsicament és religiós o funerari.

Es distingeix l'art funerari dels faraons de l'art per als civils. Els faraons, per ser déus, es van elevar de la seva tomba per reunir-se amb la resta dels sers divins. Els civils disposen d'un art funerari que els capacita per afrontar l'eternitat dins de la seva tomba.

Els productors d'aquest art funerari són treballadors més propers a la figura del funcionari que no pas a la de l'artesà o l'artista. La consideració social d'un terrissaire, un mestre d'aixa o un arquitecte era la mateixa; eren persones amb coneixements tècnics i habilitat en el seu ofici. No existia una distinció entre les Belles Arts i els oficis, no es distingia entre artista i artesà.

La ceràmica, la pintura, l'escultura o l'arquitectura de qualitat anava associada als jeroglífics com a part de l'objecte produït. El jeroglífic és una part integrant de l'art Egipci i sovint defineix el sentit de l'obra.

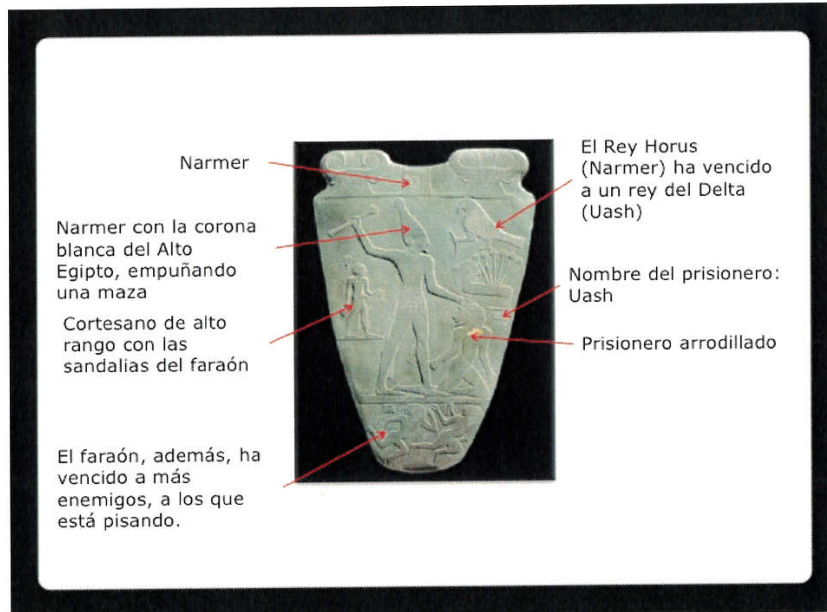
L'art de l'antic Egipte es caracteritza per una idea d'ordre: línies clares i senzilles, associades a formes simples i colors plans. Els artistes utilitzaven línies perpendiculars, verticals i horitzontals, per formar una quadrícula i donar les proporcions correctes als seus treballs. L'art reflectia la importància social, religiosa i política. L'alçada dels personatges depenia, per exemple, del seu paper en la societat: els més importants eren els més grans, per altra banda no hi havia perspectiva. El faraó és sempre així representat com el més gran dels homes; igualment els déus són més o menys imponents segons són considerats com més o menys poderosos.

Paleta de Narmer

Una de les obres més importants d'aquesta etapa corresponent a l'art del període més antic (2950 A.C) és la *Paleta de Narmer*, on es commemora la victòria del faraó Narmer que va unificar l'alt i el baix Egipte. En aquesta paleta observem el faraó de mida més gran, els vençuts i els morts que són uns elements que aniran apareixent al llarg de la història.

Paleta de Narmer

Anvers de la *Paleta de Narmer*

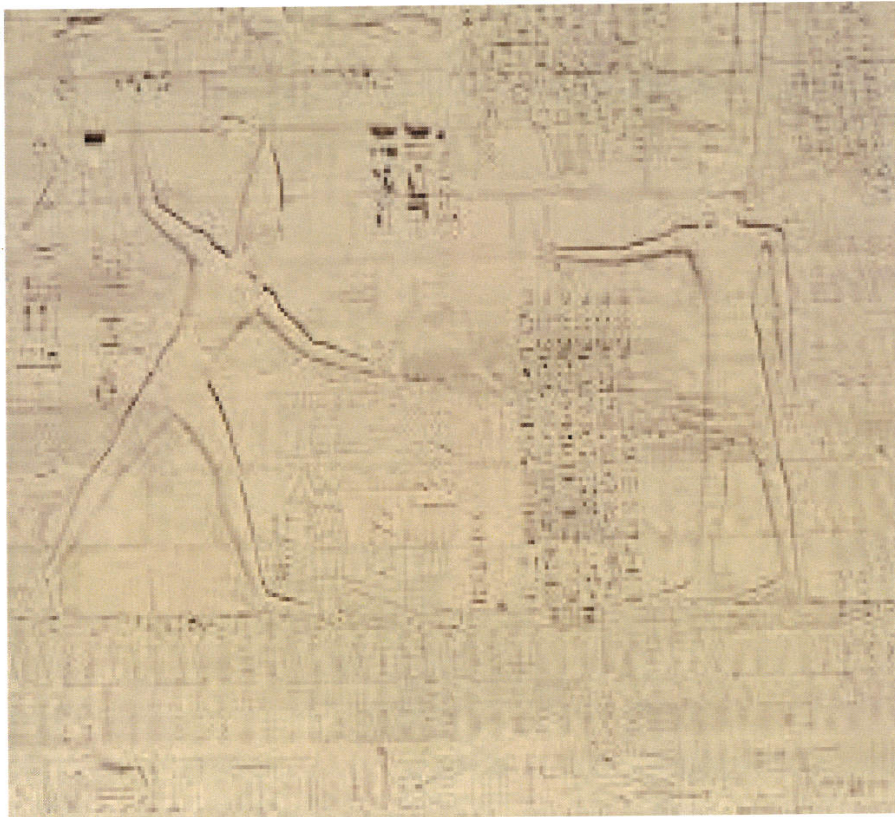

Revers de la *Paleta de Narmer*

Els murs del temple de Ramses III Madinat Habu

En èpoques més recents (imperi nou) trobem els murs del temple de *Ramses III Madinat Habu*, de la dinastia XX. Observem com, tot i els molts segles que havien passat, el disseny és el mateix. El rei agafa a l'enemic vençut per la cabellera per colpejar-lo i per terra apareixen els morts, els vençuts i els presoners.

Un altre motiu de guerra que apareix és el del faraó amb el seu carro de guerra acompanyat dels guerrers i els presoners enemics.

Ramses III Madinat Habu

2.2 LA MESOPOTÀMIA

Mesopotàmia és l'antiga denominació de la regió situada entre l'Èufrates i el Tigris, que era dividida en dues parts: la Baixa Mesopotàmia i l'Alta Mesopotàmia.

A les pintures i als gravats, la jerarquia es mostrava d'acord a la mida de les persones representades en l'obra: els de més alt rang són més grans que la resta.

La pintura va ser estrictament decorativa. Es va utilitzar per embellir l'arquitectura. No té perspectiva, i és cromàticament pobre: només fa servir el blanc, el blau i el vermell. Ús de la tècnica del temple, que es pot apreciar als mosaics decoratius o rajoles. Els temes eren escenes de guerres i de sacrificis rituals amb molt de realisme. Es representen figures geomètriques, persones, animals i monstres. Es fa servir a la decoració domèstica. No es representaven les ombres.

Estela de Naran-Sin

L'Estela de Naran-Sin o Estela de la victòria és va construir a Sippar aproximadament al 2250 A.C.

Naran-Sin va ser el quart rei de l'Imperi Accadi, fundat per Sargon I, el seu avi, encara que va ser Naran-Sin qui va aconseguir la màxima extensió territorial d'aquest regne mesopotàmic en continuar les campanyes invasores que el seu avi havia començat.

Una de les seves més notables victòries, amb la qual aconsegueix la culminació del seu poder, va ser la que va obtenir a l'enfrontar-se als Lullubi, una guerrera tribu procedent de les Muntanyes Zagros que pretenia conquerir les terres de l'Imperi Accadi i al poderós exèrcit no va poder vèncer.

Tan implacables i cruels eren les victòries de Naran-Sin que es va convertir en el més temut i opulent rei de Mesopotàmia, l'únic divinitzat en vida.

L' Estela de Naran-Sin mostra l'immens poder que tenia aquest rei, narra una cruel batalla en la qual l'exèrcit de l'Imperi Accadi va aixafar sense pietat als Lullubi, mostrant el moment culminant, la victòria. Destaca la divinització del rei en vida portant el casc amb banyes, símbol del poder diví, ja que era una cosa absolutament inusual a Mesopotàmia divinitzar reis que no havien mort, això ens permet fer-nos una idea de l'excel·lent poder que va arribar a tenir Naran-Sin , i així va voler mostrar-ho. Un altre detall que denota el seu poder, és l'arc compost amb el qual està armat, una arma molt avançada per l'època i podria ser un dels factors que el va empènyer a l'èxit en les seves batalles i a més, l'arc simbolitza el poder terrenal.

L'Estela de Naran-Sin, té unes dimensions de 2 metres de longitud per 1,05 metres d'ample. El seu autor és anònim i la seva antiguitat és del regnat de Naran-Sin (2254-2218 A.C). Pertany a l'escultura de Mesopotàmia, concretament a l'art accadi. L'escena i el seu protagonista estan identificats un cop s'ha inscrit tallada a la mateixa estela. S'observa un entorn de muntanya, amb arbres, on es desenvolupa una escena en la qual preval la figura del rei Naran-Sin, de major grandària que els seus súbdits i enemics i coronat amb un casc amb dues banyes, que era propi dels déus.

El rei vencedor aixafa amb el peu als cadàvers dels seus enemics, mentre mata dos i uns quants cauen estimbats. Els soldats accadis des d'un nivell inferior, alcen el cap com a signe d'admiració i respecte pel seu sobirà.

La composició se centra en realçar la figura del rei, que porta el símbol del poder diví (casc amb banyes) i els símbols del poder terrenal (arc, destal i javelina). Apareix vestit amb una simple túnica i està representat amb les extremitats i el cap de perfil i el tors de front. Per destacar la seva importància, la seva figura és d'una mida superior a la dels altres soldats.

La naturalitat d'aquesta obra resulta nova per a l'època, a part de ser la primera en què no és un déu, sinó el mateix rei, el portador de la victòria.

És una obra obliqua, en la qual els personatges van en ascens, cap a la trobada amb els Déus, representats per l'estel i el sol, que amb els seus raigs il·luminen al poderós rei. Per tant, es pot dir que l'estela trenca amb la tradició d'horitzontalitat que fins al moment tenia l'escultura de Mesopotàmia.

L'Estela de Naran-Sin

2.3 L' ART ROMÀ

Per art romà s'entén l'art de l'Antiga Roma, des de la fundació fins a la caiguda de l'Imperi Romà d'Occident, sigui a la ciutat de Roma o en la resta d'Itàlia i en les províncies orientals i occidentals. L'art de la part oriental de l'Imperi, després de la caiguda d'Occident, si bé està en continuïtat amb l'Imperi Romà, s'anomena art bizantí.

Les formes artístiques autòctones en la fase de l'origen de Roma i de la Primera República Romana eren força elementals i poc refinades. Amb el contacte que Roma tindrà progressivament amb la civilització grega anirà apreciand-ne les formes, mentre menystindrà socialment els artistes grecs, en contraposició als conqueridors romans. Amb el pas dels segles, l'art grec s'anirà apreciand més, però no mancaran tendències autòctones anticlàstiques que seran un element de continuïtat amb l'art romànic posterior.

Les primeres manifestacions de l'art romà varen néixer sota l'influx de l'art etrusc, i de seguida es van contagiar de l'art grec, amb el qual els romans varen entrar en contacte a les colònies de la Magna Grècia del sud d'Itàlia, que Roma va conquerir en el procés d'unificació territorial de la península, durant els segles IV i III aC. La influència grega va augmentar quan, al segle II aC, Roma va ocupar Macedònia i Grècia.

Fins a cert punt es pot pensar que l'art de Roma és una imitació i ampliació de l'art grec, i per descomptat de l'art etrusc, però l'esperit que va animar els artistes romans és totalment diferent d'aquells. La Roma conqueridora i urbanista va tractar d'unir al sentit estètic grec, el caràcter utilitari i funcional que les seves obres requerien.

Des del punt de vista cronològic, l'art romà es va desenvolupar amb força homogeneïtat i autonomia des del segle III aC fins al segle V de la nostra era. Seguint les etapes que el seu esdevenir històric marca, destaquen almenys la República, fins a l'any 27 aC, i l'Imperi, que es va estendre des dels temps d'August fins a la caiguda de Roma en mans dels bàrbars l'any 476 després de C.

A causa del profund centralisme exercit per Roma sobre les seves províncies en tots els aspectes de la vida, es va originar un art molt uniforme sense que es pugui parlar d'escoles provincials, almenys durant l'època imperial. No obstant això, donada l'amplitud de l'Imperi i la seva constitució en diferents moments, no existeix una contemporaneïtat cronològica, ja que en zones on l'art de l'hel·lenístic està més consolidat les seves formes artístiques estan molt més evolucionades que a les províncies més tardanament incorporades a la cultura romana.

L'Art de triomf: Arc de Titus

L'arc de triomf és un monument típic de l'arquitectura romana en forma d'arc que originàriament commemorava el triomf en alguna batalla, d'aquí el seu nom; els més antics són del segle I de la nostra era, i es troben a Itàlia.

Normalment constituïen l'entrada monumental a les ciutats. Acostumen a tenir un arc, i alguns arriben als tres. D'aquesta època destaquen els arcs de Titus i Constantí, a Roma, i a casa nostra l'arc de Berà al Tarragonès i l'arc de Cabanes a la Plana Alta.

L'Arc de Titus és un arc de triomf, situat en el punt més elevat de la Via Sacra, just al sud-oest del Fòrum a Roma. Va ser construït poc després de la mort de l'emperador Titus.

L'Arc de Titus, segons la inscripció commemorativa de l'àtic, fou construït per l'emperador Domicià després del 81 d. C. en honor a Titus, germà seu i predecessor deïficat.

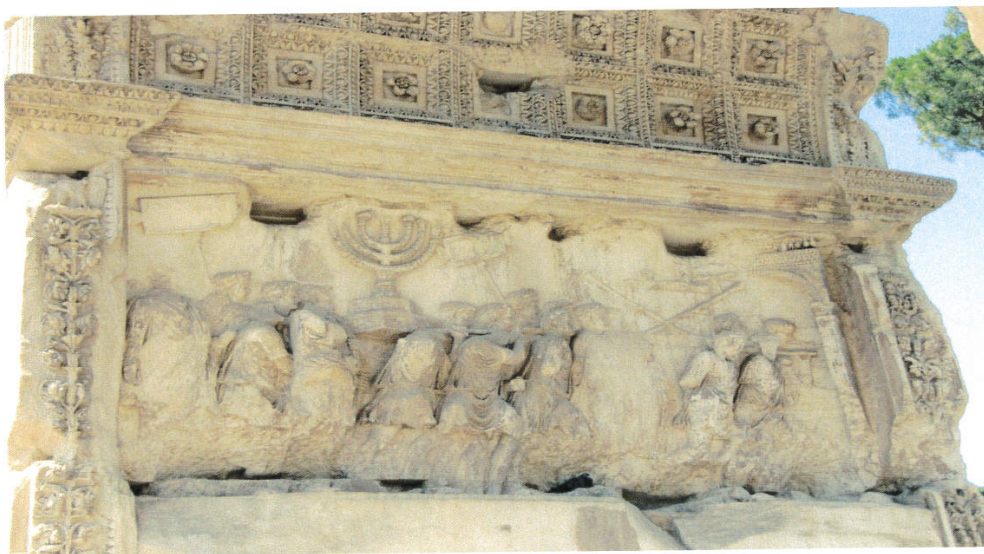
L'obra recorda la repressió de l'alçament jueu a Palestina i l'ocupació de Jerusalem sota el regnat d'en Titus i del seu pare Vespasià (71 dC).

Per la part de la descripció d'aquest arc podríem dir que l'arc és gran, amb dues columnes estriades, sent aquest l'últim el resultat de la restauració del segle XIX. Els carcanyols a la part superior esquerra i dreta de l'arc contenen personificacions de la victòria com a dones alades. Entre els carcanyols hi és la pedra angular sobre la qual s'alça una femella en el costat est i un mascle a la banda oest.

Hi ha detall de les arques en els plafons centrals. L'intradós de l'arc axial està profundament enteixinat amb un relleu de l'apoteosi de Titus en el centre. El programa escultòric també inclou dos relleus de panells que recobreixen el conducte dins de l'arc. Commemoren el triomf conjunt celebrat per Titus i el del seu pare Vespasià en l'estiu del 71.

El panell sud representa les despulles dels presos del Temple a Jerusalem. El Canelobre d'Or o Menorà és el focus principal i està tallat en relleu profund. Altres objectes sagrats que es porten a la processó triomfal són les trompetes d'or i la taula del pa.

El panell del nord representa Titus com a triomfador al qual van assistir diversos genis i lictors, que porten feses. Un amazònic amb casc, Valor, lidera la quadriga o carro de quatre cavalls, que porta Titus. La Victòria alada li corona amb una corona de llorer. La juxtaposició és significativa, ja que és un dels primers exemples de divinitats i éssers humans que estan presents en una escena junts.

L'escultura de les cares exteriors dels dos grans pilars es va perdre quan l'Arc de Titus va ser incorporada en muralles medievals. L'àtic de l'arc va ser coronat originalment per més estàtues, potser d'una carrossa daurada. La inscripció principal va ser adornada amb lletres fetes de plata, d'or o d'algun altre metall.

2. 4 L'EDAT MITJANA I EL RENAIXEMENT

L'edat mitjana o edat medieval és el període intermedi de la història d'Europa entre l'edat antiga i l'edat moderna. Els seus inicis es marquen per dos grans esdeveniments: l'inici al segle V amb la caiguda de l'Imperi romà, l'any 476, i el final del segle XV amb la caiguda de Constantinoble, el 1453, o bé amb el descobriment d'Amèrica l'any 1492. El nom va ser posat pels humanistes del Renaixement com a terme despectiu, perquè la consideraven una època fosca compresa enmig de moments d'esplendor cultural.

La pintura medieval és sobretot una pintura religiosa tret d'excepcions, que es fan més nombroses al final de l'edat mitjana, retrats, amb una composició principalment religiosa. La representació d'un paisatge sol es limita al fons de les composicions, que en moltes ocasions es limita a un color pla o s'omple amb figures de forma gairebé obsessiva (horror vacui) que s'amunteguen en el primer pla, es juxtaposen en horitzontal o fins i tot en vertical, sense buscar efectes de profunditat. No s'utilitza la perspectiva geomètrica fins als períodes finals. És molt important la utilització de simbolisme i un complex llenguatge iconològic.

Paolo Uccello

Paolo Uccello, va néixer a Florència al 1397 i va morir a Florència el 10 de desembre de 1475, va ser un pintor italià, enquadrat dins de l'estil de la pintura gòtica internacional. Va ser pioner de la perspectiva visual en l'art.

A Uccello li obsessionava la perspectiva i per la nit romania al seu estudi fins ben tard intentant situar el punt de fuga exacte. Va usar la perspectiva per a crear una sensació de profunditat en els seus quadres i no, com feien els seus contemporanis, per encabir-hi diferents escenes o esdeveniments successius d'una narració.

Les seves obres més conegudes són tres pintures que representen la batalla de San Romano (durant molt de temps anomenades erròniament *Batalla de Sant' Egidio de 1416*).

Va treballar en la tradició del gòtic tardà, emfatitzant el color i l'escenografia més aviat que la naturalitat clàssica en la qual altres artistes contemporanis van ser pioners. El seu estil pot ser qualificat de molt personal, i no hi va deixar seguidors ni deixebles.

La batalla de San Romano

La batalla de Sant Romà o derrota de sant Romà, en italià, Battaglia di sant Romà, és un tríptic o conjunt de tres pintures, obra del pintor italià Paolo Uccello. Està realitzat amb tremp d'ou sobre taula i actualment es conserva dispers en tres museus: National Gallery de Londres, Louvre de París i Galeria dels Uffizi de Florència.

Es considera que el tríptic va ser executat entre 1456 i 1460. No obstant això, la data és incerta i continua sent objecte de considerable debat.

Les figures dels homes i dels animals són geomètriques i precises, encara que irrealistes com els colors que fa servir: els cavalls són vermells, blancs i blaus. Aquesta llum i colors irrealistes pot ser que estiguin inspirats en algun relat cavalleresc.

En presentar el contraatac de Micheletto, la descripció de la seqüència d'esdeveniments és un pretext per a una expressió detallada del moviment. Les figures es presenten en escorços, és a dir, mitjançant la representació deformada del motiu sota l'efecte d'una perspectiva inusual, el que permet representar situacions dramàtiques. Gràcies a aquest recurs, Uccello crea sensació de profunditat en l'espai. Es pot veure en el cadàver que jua a terra en una posició similar a la del Crist mort de Mantegna, però de cap per avall en lloc de cap per amunt; i en els dos genets lleugerament inclinats i vistos d'esquena de la part dreta del quadre. Alguns cavalls es mostren d'esquena o de costat, per assajar el seu relleu pictòric.

A la dreta, els guerrers esperen l'assalt, amb un d'ells preparant la seva arma. El centre de la taula del Louvre està ocupat per Micheletto Cotignola sobre un cavall negre donant el senyal d'atac. Té una actitud de comandament i una greu expressió a la cara, que contrasta amb el gest embravit del cavall. L'exèrcit comença a moure i a l'esquerra la cavalleria carrega contra l'enemic, baixant les llances en posició d'atac. D'aquesta manera Uccello triomfa en crear la il·lusió d'un ímpetu general orquestrat per les llances i els cavalls.

Per al pintor, aquesta massa de cavallers i infanteria, li permet exercitar satisfactòriament la seva obsessió amb la representació de la forma pura d'acord amb les lleis de l'òptica. Uccello segueix fidelment els principis de la perspectiva arquitectònica però, a diferència d'altres pintors del seu temps, no fa servir el seu coneixement extens de la perspectiva per col·locar aquesta escena en un espai clarament definit, sinó que representa la batalla contra un fons relativament fosc.

Destaca la presència dels mazzochi, barrets florentins de diferent aspecte que l'artista descriu detalladament. També descriu amb minuciositat les sumptuoses armadures dels soldats; per acolorir, Uccello va usar un compost que ha resultat danyat amb el pas del temps.

Niccolò Mauruzi da Tolentino en la batalla de San Romano

Niccolò Mauruzi da Tolentino desmonta a Bernardino della Ciarda en la batalla de San Romano

El contraataque de Michelotto da Cotignola en la batalla de San Romano

SEGON MOMENT

3.1 L'Edat Moderna

Velázquez:

- *La Rendició de Breda*

A l'edat Moderna ens trobem un dels grans pintors espanyols: Velázquez. D'aquesta obra cal remarcar que malgrat que ens mostra els vencedors i els vençuts, hi ha una clara voluntat de dissimular l'enemistat.

També cal destacar que encara continua una visió positiva de la guerra.

3.1 L'EDAT MODERNA

L'edat moderna és la tercera de les etapes en què es divideix tradicionalment la història a Occident segons la historiografia francesa. Entre els anys 1453 (caiguda de Constantinoble) i 1789 (Revolució Francesa), va començar a néixer un nou sistema econòmic, el mercantilisme. En aquesta perspectiva, l'edat moderna seria el període dels valors de la modernitat (el progrés, la comunicació, la raó) enfront del període anterior, l'edat mitjana, que el tòpic identifica amb un parèntesi històric dominat per l'endarreriment cultural i social, i l'obscurantisme. L'esperit de l'edat moderna buscà el seu referent en un passat anterior, l'edat antiga. Des d'una perspectiva més global, l'edat moderna va marcar el moment de la integració de dos mons humans que havien romàs completament aïllats durant més de 20.000 anys: Amèrica, el Nou Món, i Euràsia i Àfrica, el Vell Món.

La Rendició de Breda

La Rendició de Breda, amb el títol original: *La Rendición de Breda o Las Lanzas* és un quadre del pintor espanyol Diego Velázquez pintat al 1634, i està exposat actualment al Museu del Prado, a Madrid.

Per poder entendre des d'un punt de vista històric aquesta obra de Velázquez cal remuntar-se una mica per veure el que estava succeint a finals del segle XVI i principis del XVII. Els Països Baixos, liderats per Guillem I d'Orange-Nassau, eren immersos en la Guerra dels Trenta Anys o guerra de Flandes, en la qual lluitaven per independitzar-se d'Espanya.

El 1590, amb Maurici de Nassau-Orange, quart fill de Guillem, com a Stadhouder de les Províncies Unides, la ciutat de Breda va ser presa pels holandesos. La treva dels dotze anys va mantenir el país en calma entre 1609 i 1621. Quan el rei d'Espanya Felip IV va pujar al tron el 1621, la treva va expirar i la guerra va començar de nou. La intenció de Felip IV era recuperar aquesta plaça tan important des de la qual es podria maniobrar per a altres conquestes, i ho va aconseguir el 1625.

El quadre es va pintar, juntament amb altres dotze, per a la decoració de l'anomenat Saló de Regnes del Palau del Bon Retiro, una mena de vila suburbana erigida per ordre de Felip IV d'Espanya a l'estil de les existents a Roma. Aquest gran palau, format per diversos pavellons entre amplis jardins, es va construir annex al monestir de Sant Jeroni el Reial, l'església encara subsisteix a esquena del Museu del Prado. L'actual parc del Retiro és una part d'aquells terrenys.

El Saló de Regnes era l'estada més rellevant del conjunt, ja que era on Felip IV rebia als ambaixadors i altres autoritats estrangeres. Per tal de impressionar-los amb una imatge de poder bèl·lic i econòmic, el Comte-duc d'Olivares va decidir decorar aquest gran saló amb imatges dels principals èxits militars d'Espanya, si bé gairebé tots aquests fets eren relativament antics. Aquesta estratagema va ser ideada per Olivares per amagar que Espanya, realment, començava a minvar com a potència mundial. Juntament amb els quadres relatius a batalles, es va penjar una altra sèrie de pintures, de Francisco de Zurbarán, sobre els Treballs d'Hèrcules, personatge mític que els reis espanyols consideraven avantpassat seu.

Per a la sèrie de dotze batalles, es va convocar a Velázquez i a altres artistes, com Vicente Carducho, Jusepe Leonardo, Juan Bautista Maíno i Antonio de Pereda. Els dos últims van ser, juntament amb Velázquez, els que van realitzar els quadres actualment més valorats pels crítics. Exceptuant un quadre que va resultar destruït (un dels dos que va pintar Eugenio Cajés), la sèrie es conserva al Museu del Prado, si bé no s'exhibeix junta.

Velázquez desenvolupa el tema sense vanaglòria ni sang. Els dos protagonistes són al centre de l'escena i més semblen dialogar com a amics que com a enemics. Justino de Nassau apareix amb les claus de Breda a la mà i fa posat d'agenollar-se, la qual cosa és impedida pel seu contrincant, que posa una mà sobre la seva espatlla i li impedeix humiliar-se. En aquest sentit, és una ruptura amb la tradicional representació de l'heroi militar, que solia representar-se alçat sobre el derrotat, humiliant-ho. Igualment s'allunya del hieratisme que dominaven els quadres de batalles.

Velázquez representa amb realisme al general Spínola, al que coneixia personalment, doncs havien viatjat junts a Itàlia en 1629. Un detall molt interessant és la quantitat de llances d'un costat i d'un altre. Un realisme semblant i la caracterització individual s'aprecia en els rostres dels soldats, que estan tractats com retrats.

Detalls com la gran quantitat de llances espanyoles en comparació amb les dels Països Baixos i l'acollida dels vençuts per part d'Espanya van ser introduïts a petició d'Olivares per demostrar la força i noblesa pròpies (Olivares era conegut per la seva intel·ligència, arrogància i ego).

La Rendició De Breda